

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2025-11-27

Diarienummer:
ALN-2025-00734

Handläggare:
Joel Strandberg, Ana Perez Gonzalez

Revidering av riktlinje för brandförebyggande åtgärder i eget boende

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** godkänna den reviderade riktlinjen för brandförebyggande åtgärder i eget boende enligt ärendets bilaga 1, samt
2. **att** riktlinjen ska gälla från den 1 januari 2026.

Ärendet

Riktlinjen för brandförebyggande åtgärder i eget boende har reviderats. Syftet med riktlinjen är att:

- säkerställa att brukare i eget boende erbjuds en riskbedömning för att förebygga brand,
- öka medarbetares medvetenhet om brandsäkerhet, samt
- stärka den enskildes förmåga att agera riskmedvetet.

Riktlinjen har setts över och uppdaterats för att tydliggöra ansvar, rutiner och tidsramar för riskbedömning.

Beredning

Ärendet har beretts på enheten avtal och uppföljning tillsammans med Uppsala brandförsvär.

Föredragning

Äldre personer löper större risk än andra att drabbas av dödsbränder. Bygglagstiftningens krav på brandskydd i bostäder förutsätter att den boende själv kan agera vid brand. När den förmågan saknas behöver samhället ge stöd.

Den enskilde är ansvarig för att i skälighets omfattning tillhandahålla utrustning för brandsläckning och vidta förebyggande åtgärder. Kommunens uppdrag är att underlätta detta genom rådgivning och information.

Väsentliga förändringar i den reviderad riktlinjen är;

- **Förtydligt ansvar:** Verksamhetschef har ett uttalat ansvar att säkerställa att riktlinjen följs.
- **Kortare tidsram:** Nya brukare ska erbjudas riskbedömning inom två veckor efter påbörjad insats (tidigare två månader).
- **Uppdaterad checklista:** Checklistan ska ses över årligen eller vid påtaglig förändring. Formuleringen har förtydligats.
- **Stärkt stöd till brukare:** Brukaren kan själv utföra åtgärder, men verksamheten ansvarar för att erbjuda stöd, exempelvis via kontakt med hyresvärd, närstående eller företrädare.
- **Tydligare hantering av risker:** Om brukaren inte kan eller vill delta i riskbedömningen ska verksamhetschef eller brandansvarig alltid kontakta biståndshandläggare (omsorgsnämnden) eller Seniorguiden (äldrenämnden). Därefter kan ärendet vid behov lyftas till remissgruppen.
- **Ökad användarvänlighet:** Flera stycken har omarbetats för att underlätta för medarbetare.

Sammanfattningsvis skärper den nya riktlinjen tidsramarna för riskbedömning, tydliggör ansvarsfördelningen och stärker stödet till brukare som inte själva kan vidta brandförebyggande åtgärder.

Riktlinjen kommer efter beslut i nämnden att kommuniceras ut till berörda utförare samt publiceras på Uppsala.se. Den nya riktlinjen föreslås att gälla från och med 1 januari 2026.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 24 november 2025
- Bilaga 1, Riktlinje för brandförebyggande åtgärder i eget boende
- Bilaga 2, Checklista för att förebygga brand

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Riktlinje för brandförebyggande i eget boende

Normerande styrdokument

Berörd verksamhet: Verksamheter under vård- och omsorgsförvaltningens ansvar

Beslutsfattare: Äldrenämnden och Omsorgsnämnden

Beslutsdatum: 2025-12-11

Diarienummer: OSN-2025-00735 samt ALN-2025-00734

Dokumentansvarig: Enhetschef Avtal och uppföljning, vård- och omsorgsförvaltningen

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Omfattning	3
Definitioner och begrepp	3
Brukare i eget boende.....	3
Individanpassat brandskydd	3
Riskbedömning.....	3
Utförare	3
Brandchecklista	4
Påtaglig förändring.....	4
Remissgrupp	4
Ansvar	4
Individanpassat brandskydd	4
Riskbedömning i syfte att förebygga brand i hemmet	4
Befintliga brukare, nya brukare och byten	4
Uppdatering av brandchecklista.....	4
Brandförebyggande åtgärder.....	4
Remissgrupp	5
Kontaktvägar för verksamheter tillhörande omsorgsnämnden	5
Kontaktvägar för verksamheter tillhörande äldre- och funktionsnämnden	5
Dokumentation	5
Lagbestämmelser och krav	5
Relaterade dokument.....	6

Inledning

Som enskild medborgare har man skyldighet att varna och tillkalla hjälp om man får kännedom om risk för brand eller annan olycka som kan vara fara för någons liv. Vidare ska den enskilde i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av och livräddning vid brand. Den enskilde har även en skyldighet att vidta brandförebyggande åtgärder.

Kommunen har i uppdrag att underlätta för den enskilde att fullgöra sin skyldighet enligt lagen genom rådgivning och information. Denna riktlinje bygger bland annat på individanpassat brandskydd enligt Uppsala kommuns handlingsplan för trygghet och säkerhet.

Syfte

Syftet med styrdokumentet är att säkerställa att den enskilde i eget boende erbjuds en riskbedömning för att förebygga brand i hemmet.

Syftet är även att säkerställa medarbetarnas medvetenhet kring brandsäkerhet, samt att ge medarbetare förutsättningar att stärka den enskilde till ett riskmedvetet beteende.

Omfattning

Riktlinjen omfattar utförare som på uppdrag av Uppsala Kommun, bedriver verksamhet hos brukare i eget boende.

Aktuell checklista sparas i brukarens akt.

Definitioner och begrepp

Brukare i eget boende

En enskild person som mottar insatser från utförare på uppdrag av Uppsala kommun och bor i sin egen bostad.

Individanpassat brandskydd

Det brandförebyggande arbete som innefattar riskbedömning, åtgärdsförslag och rådgivning som erbjuds brukaren i eget boende.

Riskbedömning

En bedömning av brandrisk som utförs i brukarens hem med hjälp av en checklista. Syftet är att upprätthålla brandsäkerhetsnivån.

Utförare

De utförare som på uppdrag av Uppsala kommun, bedriver insatser hos brukare i eget boende.

Brandchecklista

Det verktyg som används vid riskbedömningen för att identifiera brandrisker.

Påtaglig förändring

En försämring av personens förmåga att hantera eller uppfatta brand.

Remissgrupp

En samrådsgrupp som kan ge råd om större brandåtgärder. I gruppen ingår bland annat räddningstjänsten och strateger från Avtal och uppföljning.

Ansvar

Enhetschef för Avtal och uppföljning är ansvarig för denna riktlinje.

Verksamhetschef har ansvar för att denna riktlinje följs.

Individanpassat brandskydd

Individanpassat brandskydd i denna riktlinje innefattar riskbedömning, åtgärdsförslag och rådgivning till brukare i eget boende.

Riskbedömning i syfte att förebygga brand i hemmet

Utförare som arbetar på uppdrag av Uppsala kommun ska erbjuda alla brukare i eget boende en brandriskbedömning i hemmet.

Befintliga brukare, nya brukare och byten

Alla befintliga brukare med insatser i eget boende ska erbjudas en brandriskbedömning enligt checklista för att förebygga brand. För nya brukare ska detta ske inom två veckor efter att insatsen har påbörjats hos brukaren. Detta gäller även brukare som bytt utförare, även om brukaren redan har en sedan tidigare ifylld checklista. Det innebär att aktuell utförare alltid har ett ansvar för riskbedömning gällande brand.

Uppdatering av brandchecklista

Checklistan ska uppdateras en gång per år eller då den enskildes tillstånd påtagligt förändras.

Påtagliga förändringar innebär en försämring av personens förmåga att hantera/uppfatta brand. Syftet är att upprätthålla brandsäkerhetsnivån.

Brandförebyggande åtgärder

Brukaren har alltid möjlighet att bestämma om de vill utföra brandförebyggande åtgärder på egen hand, utifrån de förslag som framkommit vid riskbedömning enligt

brandchecklistan. Lättare åtgärder som verksamheten ska erbjuda är exempelvis att ta bort brännbart material från spisen. I övrigt ska verksamheten erbjuda att förmedla de kontakter som kan bli aktuella, till exempel hyresvärd för installation av brandvarnare, närstående eller företrädare. Om det vid brandriskbedömning framkommer att det finns behov av exempelvis installation av spisvakt ska medarbetaren kontakta ansvarig arbetsterapeut.

Om brukaren har stora svårigheter att uppfatta eller avhjälpa brand eller om hemmet betraktas som särskilt brandfarligt, ska brandansvarig eller verksamhetschef kontakta berörd biståndshandläggare för vidare samverkan.

Om brukaren inte vill medverka i att genomföra brandchecklista ska ställningstagandet dokumenteras i den sociala journalen. Verksamhetschef kontaktar Seniorguiden för brukare tillhörande äldre nämnden och biståndshandläggare för brukare tillhörande omsorgsnämnden.

Remissgrupp

Remissgruppen kan rådgöra om större brandåtgärder. I remissgruppen ingår enhetschef och strateger från avtal och uppföljning, räddningstjänsten, teknisk förvaltare brand, vid behov chef i berörd verksamhet samt övriga relevanta aktörer.

Kontaktvägar för verksamheter tillhörande omsorgsnämnden

Brandansvarig eller verksamhetschef kontaktar biståndshandläggare, när behov av rådgivning gällande brandsäkerhet med brandförsvaret blir aktuell för brukare som tillhör omsorgsnämnden. När alla åtgärder har vidtagits av utföraren ska ärendet skickas till biståndshandläggare som förmedlar det vidare till remissgruppen.

Kontaktvägar för verksamheter tillhörande äldre nämnden

När en hemvårdsutförare kontaktar Seniorguide avseende brukare som har svårigheter att avhjälpa brand eller då hemmet betraktas som brandfarligt, ska Seniorguide säkerställa att åtgärderna enligt denna riktlinje har vidtagits. Om alla åtgärder har vidtagits ska utföraren skicka ärendet till Seniorguide, som förmedlar det vidare till remissgruppen.

Dokumentation

Riskbedömningen och eventuella åtgärder ska dokumenteras i den sociala journalen.

Lagbestämmelser och krav

- SFS 2003:778 Lag om skydd mot olyckor
- Socialtjänstlagen (2025:400)
- Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)
- Lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Relaterade dokument

- Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete – Uppsala kommun
- Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2025
- Vägledning ”Brandsäker bostad för alla – Stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta individer” – Socialstyrelsen och MSB
- Uppdragsbeskrivning för hemtjänst samt hemsjukvård
- Uppdragsbeskrivning för verksamheter i omsorgsnämndens egen regi
- Checklista för att förebygga brand
- Process för brandförebyggande åtgärder i eget boende (KLS)

Checklista för att förebygga brand

Checklistan fylls i av personalen tillsammans med brukaren som ger sitt samtycke, se sista sidan.
Tillhör riktlinjen för Brandförebyggande åtgärder i eget boende.

Alla brukare med insatser i eget boende erbjuds en riskbedömning i syfte att förebygga brand i hemmet.
I samband med att checklistan fylls i med brukaren lämnas förslag på åtgärder. Brukaren har ett eget ansvar att utföra brandförebyggande åtgärder.

Personuppgifter

Avdelning	Efternamn		Personnummer
Adress		Postnummer	Ort
Trygghetslarm ☐ Ja ☐ Nej			

Utförare

Namn på verksamhet och enhet	
Telefon dagtid	Chef

Typ av bostad

Vilken typ av bostad har den enskilde?			
☐ Lägenhet i flerbostadshus	☐ Villa	☐ Radhus/parhus/kedjehus	☐ Fritidshus
☐ Annat:			

Tidigare brandtillbud

Har det förekommit brand eller brandtillbud i bostaden? (till exempel rökning inomhus, glömd mat på spisen, brännmärken)		
☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Om "Ja": när i tid och vilken typ av brandtillbud i bostaden?		

Brandvarnare

a) Finns fungerande brandvarnare?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Finns det rutin på att testa larmet och byta batterier?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
c) Kan brukaren uppfatta ljudet från brandvarnaren? (till exempel hörselskada)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
d) Är brandvarnare rätt placerad? (ska sitta i taket)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Hjälp den boende att införskaffa och montera brandvarnare, regelbundet kontrollera brandvarnaren. Vid behov av hjälpmedel för att höra brandlarm kontaktas den klinik som tidigare skrivit ut hörselhjälpmedel.

Vänligen fyll i nästa sida →

Spis och fläkt

a) Hanteras spisen på ett säkert sätt? (kontrollera ev. torrkokning)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Rengörs fläktfiltret med regelbundenhet?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Flytta bort brännbara föremål från spisen eller dess närhet. Vid behov kontakta arbetsterapeut gällande ansökan om bostadsanpassningsbidrag för installation av spisvakt/timer. Regelbunden rengöring av spisfläkt.

Rökning

a) Förekommer det cigarettrökning i bostaden? (Finns brännmärken på kläder, textilier, säng, golv, överfulla askkoppar)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Föreslå rökning mot brandsäkert underlag. Till exempel plåtbricka, placera en kanna med vatten i närhet där rökning sker, införskaffa rökförkläden. Hellre tändare än tändstickor.

Levande ljus och öppen eld

a) Hanteras levande ljus på ett säkert sätt? (till exempel står ljusstakar på stabilt och brandsäkert underlag, kommer den boende ihåg att släcka ljusen)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Används stadiga ljusstakar av icke brännbart material?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
c) Hanteras öppen spis/kakelugn, värmepanna på ett säkert sätt? Finns det rutiner för hur aska hanteras?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Ta bort olämpliga ljusstakar, placera ljus på obrännbart underlag, föreslå batteridrivna ljus, införskaffa plåthink för aska.

Elektronik

a) Är elektronikföremål och sladdar/uttag i gott skick? (Trasiga kontakter eller uttag, sladdar i kläm, glappkontakter, blinkande lysrör osv)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Sker laddning av telefon, surfplatta, dator på ett säkert sätt? (på brandsäkert underlag, under uppsikt)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
c) Är lampor placerade på brandsäkert underlag och står stadigt?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
d) Hanteras elektroniska apparater på ett säkert sätt, till exempel kaffebryggare, strykjärn, inga föremål på TV-apparat?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
e) Hanteras värmeelement på ett säkert sätt? (får ej övertäckas)
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
f) Är värmefilt i gott skick?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Flytta felplacerad elektronik, byta ut trasiga sladdar mot nya, skaffa timer till kaffebryggare/strykjärn, ladda telefon/surfplatta/dator under uppsikt- ej nattetid, ta bort föremål ståendes på TV-apparat. Se till att lampor står stadigt och säkert på bord, inte nära brännbart material och att de inte ramlar ner i stoppad möbel/säng.

Vänligen fyll i nästa sida ➔

Larmning och utrymning

a) Kan brukaren upptäcka en brand i hemmet?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Kan brukaren ringa 112 på egen hand?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
c) Kan brukaren uppge adress och vad som hänt?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
d) Kan brukaren utrymma själv inom 2–3 min, t ex till trapphus?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
e) Är utrymningsvägarna fria?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Minneslapp med larmnummer vid telefon, kontakta brandansvarig på verksamheten för vidare åtgärder. Se till att eventuella utrymningsvägar är fria och ej blockerade. Sätt upp en minneslapp med telefonnummer till 112 och adress till den boende.

Möjlighet att släcka

a) Finns utrustning för att släcka brand i bostaden?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
b) Kan brukaren släcka mindre brand själv?
☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet ej
Kommentar
Åtgärdsförslag: Införskaffa brandfilt, införskaffa handbrandsläckare, placera kanna med vatten där den enskilde ofta befinner sig.

Fritextfält

Övriga omständigheter som kan påverka den enskildes brandsäkerhet? Övriga kommentarer?

Samtycke

Samtycke till att vård- och omsorgsförvaltningen behandlar den enskildes uppgifter När du lämnar uppgifter på blanketten samtycker du till att vård- och omsorgsförvaltningen behandlar dina uppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Det innebär att du har rätt att på skriftlig begäran få information om, och rättelse av, de uppgifter som behandlas.		
☐ Jag samtycker ☐ Jag samtycker inte		
Datum	Underskrift av den enskilde*	Namnförtydligande
*Om den enskilde inte själv kan skriva under ☐ Den enskilde kan inte skriva under Kom ihåg att dokumentera i journal att personen inte kan skriva under!		

Spara giltig ifyllt checklista i brukarens akt och dokumentera i journalsystem.